

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП «ЕКОНОМІКО-ПРАВНИЧИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор
[Signature] Олена ГРИБАНОВА
09 2023

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки фахових молодших бакалаврів

галузі знань: 01 освіта/педагогіка, 06 журналістика, 07 управління та адміністрування, 08 право, 12 інформаційні технології, 23 соціальна робота, 24 сфера обслуговування

спеціальності: 012 дошкільна освіта, 013 початкова освіта, 017 фізична культура і спорт, 061 журналістика, 071 облік і оподаткування, 072 фінанси, банківська справа та страхування, 073 менеджмент, 081 право, 121 інженерія програмного забезпечення, 231 соціальна робота, 242 туризм

освітньо-професійної програми: дошкільна освіта, початкова освіта, фізичне виховання, видавнича справа та редагування, бухгалтерський облік, фінанси і кредит, організація виробництва, правознавство, розробка програмного забезпечення, соціальна робота, соціальна педагогіка, туризм

УКЛАДАЧ: Віталій БАБЕНКО

Обговорено та ухвалено на засіданні циклової комісії філологічних дисциплін, філологічних дисциплін, видавничої справи та редагування
Протокол № 1 від «31» серпня 2023

Голова ЦК

Олександр МИКИТІВ

Ухвалено методичною радою коледжу

Протокол № 1 від «07» вересня 2023

Заступник директора з НМР

Альона ХОДАКОВСЬКА

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо- професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	
Кількість кредитів - 3	Галузь знань <i>01 освіта/педагогіка, 06 журналістика, 07 управління та адміністрування, 08 право, 12 інформаційні технології, 23 соціальна робота, 24 сфера обслуговування</i>	Вибіркова	
Розділів – 2	Спеціальність <i>012 дошкільна освіта, 013 початкова освіта, 017 фізична культура і спорт, 061 журналістика, 071 облік і оподаткування, 072 фінанси, банківська справа та страхування, 073 менеджмент, 081 право, 121 інженерія програмного забезпечення, 231 соціальна робота, 242 туризм</i>	Рік підготовки: 3	
Загальна кількість годин -90		5-й сем	
		Лекції	
Тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття освіти: – 2 год	Освітньо-професійна програма <i>дошкільна освіта, початкова освіта, фізичне виховання, видавнича справа та редагування, бухгалтерський облік, фінанси і кредит, організація виробництва, правознавство, розробка програмного забезпечення, соціальна робота, соціальна педагогіка, туризм</i>	14 год.	
		Практичні, семінарські	
		14 год.	
	Лабораторні		
	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	0 год.	
		Самостійна робота	
		62 год.	
Вид контролю:			
залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Критичне мислення» є розвиток когнітивних компетенцій студентів, формування інтелектуальної мобільності шляхом опанування навичок адекватного сприймання, об'єктивного оцінювання та грамотного опрацювання інформації, шляхом формування навичок формулювати аргументовані судження і генерувати нове.

У разі успішного завершення курсу здобувач освіти набуває програмні компетентності (з ОПП):

ЗК (загальні компетентності)

1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

2. Здатність планувати та управляти часом.
3. Здатність спілкуватися українською мовою (усно та письмово)
4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
5. Навички міжособистісної взаємодії
6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
8. Здатність розвивати та підвищувати свій загальнокультурний і професійний рівень, самостійно освоювати нові методи роботи та знання щодо комплексного бачення сучасних проблем економіки та управління
9. Здатність бути критичним та самокритичним, нести відповідальність за наслідки прийнятих рішень

Програмні результати навчання, які досягаються за допомогою вивчення дисципліни (з ОПП):

- знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел, інтерпретувати її;
- використовувати різні методи мотивації для стимулювання праці;
- оволодіти навичками письмової та усної професійної комунікації державною мовою;
- розрізняти етичні та естетичні категорії, піднімати проблеми на рівні етики і акумулювати їх у практичній професійній діяльності;
- застосовувати сучасні методи моделювання інформації та мовних засобів моделювання сучасного інформаційного простору.

Міждисциплінарні зв'язки.

Вибіркова дисципліна «Критичне мислення» передбачає розвиток важливих soft skills («м'яких навичок»): креативності, вміння співпрацювати й комунікувати, грамотно висловлювати й аргументувати свої думки, вирішувати проблеми та конфлікти як у професійному середовищі, так і в особистому житті. Відповідно, навички, здобуті під час проходження курсу, допоможуть в опануванні **циклу професійної підготовки спеціальності та освітньо-професійної програми.**

Курс «Критичне мислення» тісно пов'язаний з дисциплінами:

✓ **українська мова (за професійним спрямуванням):** розвиває вміння висловлювати свою думку державною мовою, укладати інформаційні, рекламні, мотивуючі тексти, вести дискусію;

✓ **українська література й зарубіжна література:** саме література з раннього віку впливає на формування критичного мислення й допомагає виробити самостійність суджень, креативність і вміння всебічно аналізувати проблему;

✓ **основи філософських знань:** позитивно впливає на усвідомлення свого місця в суспільстві, уміння приймати обґрунтовані рішення, аргументувати свою думку, визначає вектори самореалізації особистості, систему її поглядів на світ у соціальному й професійному контексті;

✓ **права і свободи людини та громадянина в Україні:** допомагає виробити громадянську позицію, навички академічної доброчесності та принципи існування в демократичному суспільстві;

✓ **навчальна практика (виробнича практика):** розвиває навички швидко вирішувати проблемні ситуації, залагоджувати конфлікти, шукати компроміс; допомагає налагоджувати комунікації у професійній діяльності, генерувати ідеї, ефективно виконувати свої обов'язки.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Логічні основи критичного мислення.

Тема 1. Теоретичні засади критичного мислення.

Критичне мислення: історія й сучасність. Творче, логічне, ірраціональне мислення. Типи інтелекту. Принципи формування критичного мислення. Ключові навички критичного мислення. Увага, сприйняття, пам'ять та їхня роль у когнітивних процесах.

Тема 2. Логічні основи мислення й принципи наукового дослідження.

Поняття наукового методу, його різновиди. Логічні основи понятійного мислення. Особливості термінів і понять. Процес прийняття рішень. Принципи й етапи наукового дослідження. Академічна доброчесність у навчальній та професійній діяльності. Об'єктивність та особистий досвід.

Тема 3. Перевірка інформації й дотримання академічної доброчесності. Інтерпретація. Сприйняття.

Перевірка наукового дослідження на плагіат. Види плагіату. Достовірна та фейкова інформація. Об'єктивна істина. Сприйняття. Розрізнення об'єктивної істини, особистої думки, сприйняття та фейку. Навмисне введення в оману: як уберегтися. Різні погляди й думки з приводу ситуації як приклад особистої інтерпретації. Захист своєї думки та компроміс із опонентом.

Тема 4. Дискусія. Сильна й слабка аргументація

Поняття дискусії. Типи дискусій та їхні особливості. Сильна й слабка аргументація. Форми проведення дискусії. Правила ведення дискусії. Практикум. Аналіз засобів переконання відомих ораторів.

Тема 5. Стратегії критичного мислення.

Взаємозв'язок мети й стратегії. Основні стратегії розвитку критичного мислення: виклик, рефлексія, обговорення. Візуалізація та підбір асоціацій як каталізатори ідей. Навички об'єктивного аналізу.

Тема 6. Способи впливу на цільову аудиторію.

Поняття «цільової аудиторії». Мета і засоби впливу на цільову аудиторію. Маркетингові формули AIDA, DIBABA, DAGMAR. Методи дослідження потреб цільової аудиторії. Адаптація принципів впливу до обраної професійної діяльності.

Тема 7. Технології творчого мислення.

Творче (латеральне) мислення, його особливості. Критерії креативності. Відмінність творчого та логічного мислення. Інтерактивні, ігрові, мультимедійні, проблемні технології навчання творчого мислення. Основні методи розвитку креативності: «Plus Minus Interesting», «Consider All Facts», «Other People View», «Consequences and Sequel», «Alternatives, Possibilities, Choices», «Random Input», «Six Thinking Hats», «SixAction Shoes».

Розділ 2. Критичне мислення у повсякденному житті

Тема 8. Критичне мислення у повсякденному житті.

Принципи використання критичного мислення у повсякденності: аналіз проблемних ситуацій, пошук . Правило Міллера. Ефект краю. Метод римської кімнати (ланцюжок Цицерона) під час виступу. Мистецтво прийняття рішень. Моделювання проблемних ситуацій.

Тема 9. Графічна та текстова організація інформації.

Методи структурування та запам'ятовування інформації. Ефект Рестрофф: принципи його дії. Відмінність між графічним і текстовим представленням інформації, особливості сприйняття. Організація тексту залежно від його типу: списки, виділення, схеми, таблиці. Візуалізація як засіб засвоєння тексту. Метод Бьюзена (метод ментальних карт). Створення інфографіки та презентацій.

Тема 10. Інформаційний, переконуючий та рекламний тексти.

Текст як метод впливу на реципієнта. Принципи написання інформаційного тексту: компетентність, об'єктивність, відповідність темі. Описові та інформаційно-рекламні тексти як різновиди. Типи та особливості переконуючих текстів. Механізми їхнього впливу. Структура та вимоги до рекламного тексту. Види рекламних текстів та особливості їх створення та використання.

Тема 11. Недоліки ірраціонального мислення у професійній діяльності.

Перешкоди на шляху до критичного мислення. Ірраціоналізм, його ознаки та особливості. Вплив та типологія ірраціональних думок. Причини появи і стійкості ірраціонального мислення. Для чого боротися з ірраціональністю та як це робити. Виявлення ірраціональних думок та протидія їхньому впливу як спосіб турботи про психологічне здоров'я.

Тема 12. Успішність: складники та критерії.

Успіх та успішність: сутність понять, особливості критерії подібності та відмінності. Складники успіху за Б. Трейсі. Компоненти успішної діяльності, зокрема управління. Різниця між успішною людиною та успішною діяльністю: концентрація на індивідуальних потребах. Ефективність як один із принципів успішності. Роль саморозвитку й мотивації. «Рецепти досягнення успіху»: чому для когось вони є проривом, а іншим не допомагають.

Тема 13. Подолання психологічних бар'єрів.

Що таке «психологічні бар'єри» та як вони впливають на формування й самореалізацію особистості. Різновиди та функції психологічних бар'єрів. Структура. Типи бар'єрів спілкування (нерозуміння, слідування за авторитетом, уникнення, відсутність емпатії) та спроби їх подолання. Бар'єри некомпетентності, навичок (звичок), ідилії, компенсації та їхні наслідки у професійній діяльності. Страх змін у професійній діяльності та особистому житті.

Тема 14. Техніки командної та індивідуальної генерації ідей.

Відмінність індивідуальної та командної роботи. Креативність та її межі. Техніка «квітка лотоса». Морфологічний аналіз. Метод фокальних об'єктів. SCAMPER. Метод «персони».

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
л		с/п	лаб.	сам.роб. інд.завд.	
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Логічні основи критичного мислення.					
Тема 1. Теоретичні засади критичного мислення.	5	2			3
Тема 2. Логічні основи мислення й принципи наукового дослідження.	7	1	1		5
Тема 3. Перевірка інформації й дотримання академічної доброчесності. Інтерпретація. Сприйняття.	7	1	1		5
Тема 4. Дискусія. Сильна й слабка аргументація	7	1	1		5
Тема 5. Стратегії критичного мислення.	7	1	1		5
Тема 6. Способи впливу на цільову аудиторію.	5	1	1		3
Тема 7. Технології творчого мислення.	7		2		5
Разом за розділом 1	45	7	7		31
Розділ 2. Критичне мислення у повсякденному житті					
Тема 8. Критичне мислення у повсякденному житті.	5	2			3
Тема 9. Графічна та текстова організація інформації.	8	1	1		6
Тема 10. Інформаційний, переконуючий та рекламний тексти.	7	1	1		5
Тема 11. Недоліки ірраціонального мислення у професійній діяльності	7	1	1		5
Тема 12. Успішність: складники та критерії.	6	1	1		4
Тема 13. Подолання психологічних бар'єрів.	5	1	1		3
Тема 14. Техніки командної та індивідуальної генерації ідей	7		2		5
Разом за розділом 2	45	7	7		31
Усього годин	90	14	14		62

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні засади критичного мислення.	2
2	Логічні основи мислення й принципи наукового дослідження.	1
3	Перевірка інформації й дотримання академічної доброчесності.	1

	терпретація. Сприйняття.	
4	Дискусія. Сильна й слабка аргументація	1
5	Стратегії критичного мислення.	1
6	Способи впливу на цільову аудиторію.	1
7	Критичне мислення у повсякденному житті.	2
8	Графічна та текстова організація інформації	1
9	Інформаційний, переконуючий та рекламний тексти.	1
10	Недоліки ірраціонального мислення у професійній діяльності	1
11	Успішність: складники та критерії.	1
12	Подолання психологічних бар'єрів.	1
Разом		14

6. Теми семінарських занять (практичних/лабораторних)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Логічні основи мислення й принципи наукового дослідження.	1
2	Перевірка інформації й дотримання академічної доброчесності. терпретація. Сприйняття.	1
3	Дискусія. Сильна й слабка аргументація	1
4	Стратегії критичного мислення.	1
5	Способи впливу на цільову аудиторію.	1
6	Технології творчого мислення.	2
7	Графічна та текстова організація інформації	1
8	Інформаційний, переконуючий та рекламний тексти.	1
9	Недоліки ірраціонального мислення у професійній діяльності	1
10	Успішність: складники та критерії.	1
11	Подолання психологічних бар'єрів.	1
12	Техніки командної та індивідуальної генерації ідей	2
Разом		14

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні засади критичного мислення.	3
2	Логічні основи мислення й принципи наукового дослідження.	5
3	Перевірка інформації й дотримання академічної доброчесності. терпретація. Сприйняття.	5
4	Дискусія. Сильна й слабка аргументація	5
5	Стратегії критичного мислення.	5
6	Способи впливу на цільову аудиторію.	3
7	Технології творчого мислення.	5
8	Критичне мислення у повсякденному житті.	3
9	Графічна та текстова організація інформації	6
10	Інформаційний, переконуючий та рекламний тексти.	5
11	Недоліки ірраціонального мислення у професійній діяльності	5
12	Успішність: складники та критерії.	4
13	Подолання психологічних бар'єрів.	3
14	Техніки командної та індивідуальної генерації ідей	5
Разом		62

Індивідуальне завдання

Складається з двох етапів:

1. Розробка кейсу (ситуаційної вправи) до однієї з запропонованих проблем, включаючи аналіз та варіанти вирішення (10 балів).
2. Представлення кейсу одногрупникам упродовж навчального семестру (10 балів)

Теми для розробки кейсів

1. Порушення академічної доброчесності в науковій діяльності
2. Порушення академічної доброчесності в професійній діяльності
3. Загроза самоплагіату
4. Фальсифікація даних
5. Фабрикація даних
6. Вплив соціального становища на сприйняття ситуації
7. Вплив оточення на прийняття рішень
8. Вплив оточення на формування особистості
9. Порушення особистих кордонів і власна свобода особистості
10. Особисті кордони як гальмівний фактор
11. Відмінна інтерпретація ситуації як причина конфлікту
12. Маніпулювання «заради блага»
13. Маніпуляція хорошим ставленням
14. Маніпуляція почуттям провини
15. Маніпуляція авторитетом
16. Доведення дискусії до стану конфлікту
17. Конфлікт через неприйняття чужої думки
18. Захист права на власну думку
19. Вияв агресії в побуті
20. Маніпулювання фактами
21. Невміння контролювати емоції
22. Страх відкритого конфлікту
23. Страх інновацій
24. Ілюзія компетентності
25. Консервативність у професійній діяльності
26. Ейджизм у професійній діяльності
27. Ейджизм у повсякденному житті
28. Професійне вигорання
29. Особистісне вигорання
30. Знецінення негативних станів і явищ
31. Ухиляння від прийняття рішень
32. Гіпервідповідальність
33. Прокрастинація
34. Стереотипне сприйняття зовнішності
35. Судження про людину за її вподобаннями
36. Нереалізованість у соціумі
37. Маніпуляція суспільною думкою
38. Плітки
39. Позитивний вплив стереотипу
40. Негативний вплив стереотипу
41. Поверхневі судження
42. Страх засудження
43. Нав'язування цінностей
44. Знецінювання в особистому житті
45. Знецінювання у професійній діяльності

46. Гіпертурбота
47. Інфантилізм чи самостійність
48. Страх відповідальності
49. Обмеження права вибору
50. Безвідповідальність у професійній діяльності
51. Ігнорування права на вибір

Алгоритм роботи з розробки кейсу

- Оберіть проблемну тему
- Опишіть життєву ситуацію, яка ілюструє проблему
- Поясніть причини появи ситуації (соціальні, психологічні), механізм її розгортання
- Змодельуйте щонайменше два можливі шляхи подальшого розгортання подій
- Визначте ризики та переваги кожного шляху
- Запропонуйте, на вашу думку, ідеальне рішення проблемної ситуації
- Оформіть кейс.

Приклад оформлення кейсу та шаблон можна знайти в додатках.

Друга частина завдання полягає у представленні проблемної ситуації групі під час заняття та організації обговорення кейсу з метою пошуку найкращих методів подолання негативних ситуацій.

8. Види контролю і система накопичення балів

Поточний контроль знань		Самостійна робота інд. завд.	Залік	Сума
Модульна атестація № 1 (30 балів)	Модульна атестація № 2 (30 балів)			
Розділ 1	Розділ 2			
<p>1. Поточний контроль (20 балів) - Робота на семінарських заняттях - 5 б.; - Участь у дискусії, розв'язування задач – 8 б.; - Виконання домашніх завдань – 7 б.</p> <p>2. Рубіжний контроль (10 балів) - Модульна контрольна робота – 10 б.</p>	<p>1. Поточний контроль (20 балів) - Робота на семінарських заняттях - 5 б.; - Участь у дискусії, розв'язування задач – 8 б.; - Виконання домашніх завдань – 7 б.</p> <p>2. Рубіжний контроль (10 балів) - Модульна контрольна робота – 10 б.</p>	20	20	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен/ диференційований залік	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Борг Дж. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування. Харків : Фабула, 2019. 304 с.
2. Гріффітс К. Основи креативного мислення. Харків : Фабула, 2020. 280 с.
3. Конверський А. Критичне мислення: підручник для студентів ЗВО. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 340 с.
4. Основи критичного мислення: методичний посібник для вчителів. Дніпро : Ліра, 2016. 156 с.
5. Терно С. Критичне мислення та філософське усвідомлення світу. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2021. 107 с.

Додаткова:

1. Бьюзен Т. Мапа думок. Львів : Видавництво Старого Лева, 2021. 224 с.
2. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання. Львів : Видавництво Старого Лева, 2015. 416 с.
3. Гудмен М. Злочини майбутнього. Харків : Фабула, 2019. 592 с.
4. Ліллей Р. Як взаємодіяти з проблемними людьми. Харків : Фабула, 2020. 160 с.
5. Млодінов Л. Підсвідомість. Як інтуїтивний розум людини керує її поведінкою. Київ : «КМ-БУКС», 2020. 320 с.
6. Форвард С., Фрейзер Д. Емоційний шантаж. Коли люди з вашого життя використовують залякування, обов'язки та провини, щоб маніпулювати вами. Харків : Фабула, 2019. 336 с.
7. Хессон Дж. Кишенькова книжка емоційного інтелекту: невеличкі вправи для інтуїтивного життя. Харків : Фабула, 2020. 176 с.
8. Чалдині Р. Психологія впливу. Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017 р. 252 с.

Інформаційні ресурси

1. Курс «Критичне мислення» в СЕЗН Moodle: <https://epkmoodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=669>
2. Курс «Критичне мислення і інформаційна культура (у форматі SCORM)» на Освітньому хабі міста Києва: <https://eduhub.in.ua/courses/scorm-kurs-12-kritichne-mislennya-i-informaciyna-kultura>
3. Онлайн-курс «Ключові уміння XXI ст.»: https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:British_Council+BC1+2020/about
4. Онлайн-курс «Критичне мислення» на Stepik: <https://stepik.org/course/63700/info>
5. Онлайн-курс «Наука повсякденного мислення»: https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:British_Council+BC1+2020/about
6. Освітня платформа «Критичне мислення»: <https://www.criticalthinking.expert/najblyzhchi-podiyi/>